

waarheid,
inkondigen,
en druppel
Niettemin
sche herin-
um" (Kort
ve van de-
et Examen
van de Ver-
eformeerde
trachtadig
elbouw ge-
indvoorzie-
tel, Opstel-
gebreken,
ik zelf te
riff betrok-
cijfers be-
etaling van
van de 198
worden ge-
16 terecht-
OUMAN.

ravenhage.
ingen-Ratay
lenning N.V.
rganisten bij
redijklaan 79.

ar aan het
zen er hier
n" in den
ging, zoo
aten zillen
and terug-
blijven, en
u worden,
it nu weer
eft nu niet
etion. Zoo

niet genoeg
nlijk door
er te Prin-
tief een te-
gereform-
uwen pre-
sident
k peil der
school der
lij riep de
ologie.

delijk te
voorstaat,
Princeton
eologische
y zelf ge-
a van zijn
er het al-
de theo-
ke „boek-
ten schijnt
komt, het
tegen het
ften steeds

artikel in
(1939) The
thodox en
al dikwijls
in dit arti-
boek, een
erte Niet
naar over
en Profes-
an had tot

nde figuur
jsbegeerte.
rdheid en
Christen
t goddelijk
n het een
els anders
bewezen.
end tegen
wijls voor
over ge-
ij, was de
ij van de
het boek.
yman zelfs
Christus
te zichzelf
u in zijn
Met geen
Bowman

onder alles door en door modern was. Het boek van Bowman wordt eigenlijk goedgekeurd in de volgende woorden: „Here is a philosopher who did his thinking in living contact with human wayfarers, one who knew with them the agony of self-defeat, who discerned the perversion of a true human instinct in the modern cult of the deluded tyrant, who recognized man's need of an historical incarnation of the divine if he was to know the road he should take and be able to achieve goodness upon it, who saw and adored that incarnation in Jesus of Nazareth. Such a philosophy has something real to say to the world of our time.”

Hier is een theoloog, door de kerken aangesteld tot president van de leidende opleidingsschool der Presbyteriaanse kerken, een theoloog, die op theologisch gebied het verschil niet weet of weten wil tusschen zijn rechter en zijn linker hand. Een leer der vleeschwording, opgezet naar Kantiaansch model, wordt feitelijk aanbevolen, althans met geen woord tegengesproken. Zelfs in de passage uit Bowman's boek, door Dr Mackay aangehaald, wordt met zooveel woorden gezegd, dat de vleeschwording een algemeen verschijnsel is. In ieder mensch verwerft zich, volgens Bowman, het geestelijke een vleeschwording. „It is the spirit that organizes the body, and not the body the spirit. Incarnation, therefore, is not an anomaly. It is the universal principle of human life. But the incarnate life may vary indefinitely in its capacity to express the inner life of the spirit”. Goede menschen zien dus, dat ze het geestelijke niet in die hoogte belichamen als ze dat gaarne wilden. Ze zien verlangend uit naar iemand, die het geestelijke meer ten volle of geheel ten volle lichamelijk verloont. Wie zal dat wezen? „Zekerlijk”, zegt Bowman, „het is Hij, waar hij ook gevonden wordt, in wien het licht des geestes op het klaarste in het vleesch verschijnt.”

Hoe is het nu mogelijk, zegt een lezer, dat een theologisch professor, als hij er dan wel over schrijft, niet tegen zulke doodelijke ketterij protesteert en waarschuwt? Ach ja, een verklaring hiervan geef ook ik niet. Het is weer een van die Amerikaanse wonderen, die men in het arme klein Nederland niet kan zien. Intusschen is de zaak natuurlijk diep ernstig. Of Dr Mackay het modernisme van de orthodoxie niet kan of niet wil onderscheiden, feit is, dat zijn bijzonder sterke invloed de oudste Presbyteriaanse opleidingsschool in de verkeerde richting stuurt. Er is geen sprake van, dat met het heengaan van Brunner het grootste gevaar van Princeton is afgewend. Het grootste gevaar blijft in den persoon van den tegenwoordigen president.

Prof. Dr G. VAN TIL.

De alarmkreet van prof. Waterink en van „De Heraut”.

De S. J. Popma schrijft in „Amersf. Kb.”:

Zoo luidt de titel van een artikel in „de Heraut” van 14 Jan. j.l. Aanleiding tot dit artikel was een verzuiming van prof. Waterink.

Deze had in de rubriek Kerkelijke Pers van het „Calv. Weekblad” een knipsel overgenomen, waarin de schrijver beweerde — „k neem hier de samenvatting uit „de Heraut” over — „dat de belijdenis des geloofs moest uitgelegd worden en verstaan niet naar het wetenschappelijk dogmatisch inzicht van de opstellers der belijdenis, maar naar het geloofsbewustzijn in de geloofsgemeenschap der Kerk.”

Prof. Waterink zegt hiervan: „zoodra een kerk deze opvatting aanvaardt of zelfs maar duldt bij haar leden, is het tijd, dat men zich in die kerk bezinne op de mogelijkheid van een reformatie dier kerk. We zijn al heel ver van huis, alleen reeds door het feit, dat zulke dingen kunnen gezegd worden zonder dat heel de leidende pers in 't geweer komt.”

Prof. Kuyper merkt hierbij op, dat „de redacteuren van de leidende pers niet kunnen gecenseerd worden op de hoogte te zijn van alles, wat het tot een legioen aangegroeid heit onzer jonge scribenten gelleit te orakelen.”

Inderdaad hebben we rijkelijk veel kerkhede's. Hoewel zeker 90 pct. van deze bladen zich beperken tot een meditatie en de bespreking van zuiver plaatselijke kerkelijke belangen, kon zeker door combinatie eenigzins bezuinigd worden en meer bereikt. Maar dit is een kwestie op zichzelf. Mijn eerste grauwe haren, waar m'n knipper telkens niet zonder aandoening op wijst, doen mij beschaamd hierover zwijgen, gedachtig aan de wijsheid van Rochefoucault's Maximes, dat oude lieden met goeden raad komen „pour se consoler de ne plus pouvoir donner des mauvais exemples”.

Overigens spijt het me voor 't „Geref. Kerkbl. van Nederl. Indië”, waar 't bedoelde knipsel uit genomen was, zóó op één lijn geplaatst te worden met 't eerste 't beste kerkbladje.

Maar nu de kwestie zelf.

't Gewraakte artikel heb 'k niet in z'n geheel gelezen. Daarom moet ik heel voorzichtig zijn.

Misschien wordt hier inderdaad bedoeld, wat prof. Kuyper er in leest, n.l. dat de schrijver aan de belijdenis zelf nog wel wil vasthouden, mits die belijdenis dan verstaan en verklaard wordt naar eigen dogmatische en wijsgeerige mening, waarbij deze auteur

dan dat camoufleert door niet dit ronduit te zeggen, maar te spreken van het „geloofsbewustzijn van de gemeente”.

Waarschijnlijk lijkt het me niet. Zelfs uitermate onwaarschijnlijk, maar, zooals ik zei, 'k heb 't artikel in z'n geheel niet onder oogen gehad en mag niet zonder meer verklaren, dat prof. Waterink onjuist heeft gelezen.

Alleen, dan hebben we te doen met een ondoordachte bewering van een enkeling. En daarmee basta. Daarover zal niemand zich opwinden.

Zeker onjuist echter is de mening van prof. Kuyper, dat we hier te doen hebben met een „symptomatische uiting van een bepaalde richtingsgroep in onze kerken”. Deze richting zou zich dan kenmerken „door haar volkomen gemis aan historische zin: ze wil niet in de leerschool gaan bij wat onze uitnemendste theologen hebben geleerd om op dat fundament voort te bouwen, maar werpt dat alles als nutloos, ja zelfs hinderlijk ballast over boord, om nu nieuwe banen in te slaan, daarbij varende alleen op het compas van haar filosofische bespiegelingen. Het spreekt wel vanzelf, dat ze daarom ook niets weten wil van de historische interpretatie van onze belijdenisschriften.”

Ik meen, dat zulk een richting er in onze kerken niet is, en dat bij de meningsverschillen zóó de kwestie nooit is gesteld.

Wanneer ik goed zie, wordt de historische interpretatie van de belijdenis door allen aanvaard, ook al weten we, dat 't niet altijd gemakkelijk is den juiste historische zin van ieder artikel vast te stellen.

Maar alle willekeur, alle in-lezen van particuliere meeningen in de belijdenis moet vermeden.

Achter de door prof. Waterink geciteerde tegenstelling „wetenschappelijk dogmatisch inzicht van de opstellers der belijdenis” en „het geloofsbewustzijn in de geloofsgemeenschap der kerk” ligt dan ook niet de tegenstelling „vaste grond der historische interpretatie” en „drijfzand van subjectivistische opvattingen”.

Een geheel andere kwestie komt hier naar voren, n.l. die van het karakter der historische interpretatie.

Moeten we de belijdenis uitleggen naar het dogmatisch inzicht van bepaalde wetenschappelijke menschen, b.v. de opstellers van de Catechismus, of moet de belijdenis verklaard worden naar de bedoeling van de Kerk, toen ze die belijdenisschriften overnam en aanvaardde?

Wanneer de Kerk de catechismus als belijdenisschrift aanvaardt, heeft ze nog niet de wetenschappelijk-dogmatische overtuiging van Ursinus aanvaard, die er achter liggen. Een belijdenisschrift draagt uiteraard niet een wetenschappelijk karakter.

De vraag is dus deze: brengt de gebondenheid aan de historische interpretatie mee een zich binden aan wetenschappelijk inzicht van bepaalde uiterst bekwaame menschen van diepe vroomheid, n.l. de opstellers van de belijdenis of bindt men zich aan wat de Kerk bedoelde te belijden, toen ze de door bepaalde mannen opgestelde geschriften als belijdenis aanvaardde?

Wie nu dat laatste 't juiste acht is m.i. zeker niet op subjectivistisch drijfzand terecht gekomen, werkt niet a-historisch en staat van de Coccejus' methode af, zoo ver 't West verwijderd is van 't Oost.

Met deze binding aan wat de Kerk belijdt — de gewraakte term „geloofsbewustzijn in de geloofsgemeenschap der kerk” kan ik niet fraai vinden, zelfs niet helder, maar dat brengt nog geen behoefte nooddoeken te luiden — in tegenstelling met de binding aan het wetenschappelijk inzicht van bepaalde menschen, is dus de noodzaak der historische interpretatie ten volle gehandhaafd. Geen enkele denigratie is er mee gegeven van 't werk van Calvin, Ursinus, Guido de Brès, etc.

Wel is er het eigen karakter van de binding aan de belijdenis mee gehandhaafd.

Hier immers blijft de mogelijkheid open, dat de belijdenis bepaalde punten opzettelijk in het midden laat en bewust op die punten niet binden wil, al hebben de opstellers op zulk een punt wel hun mening.

Verder komt er zoo ruimte voor de onderscheiding, waarop prof. Ridderbos den nadruk heeft gelegd („Geref. Theol. Tijdschr.” April '37). „Het maakt”, schrijft prof. R., „nogal een groot verschil of de confessie een bepaalde waarheid opzettelijk belijdt, of dat ze, bij het belijden van iets anders, gebruik maakt van een bepaalde terminologie, mischien ook uitgaat van een bepaalde conceptie, die aan deze terminologie ten grondslag ligt.”

Het kerkelijk-bindend karakter van zulk een terminologie of conceptie is weer een kwestie apart.

In elk geval moet de roep om reformatie van „Calv. Weekbl.” en „Heraut” niet in overeenstemming geacht worden met den stand van zaken in onze Kerken.

Wat de „alarmkreet” op het oog had.

We nemen in dit nummer — althans voor wat ons betreft — afscheid van het thema „alarmkreet”.

Evenwel, zullen onze lezers het forsehe geluid op zijn rechte waarde kunnen schatten, dan is het goed, dat zij ook precies weten, waarover de zaak zelf liep.

Daartoe citeer ik uit het „Kerkblad van de Geref. Kerken in N. O.-Indië” een gedeelte van het artikel, dat dr S. U. Zuidema daarin schreef. Hij handelde over het boek: „De Reformatie van het Calvinistisch Denken”, en merkte daarin op:

In het genoemde verzamelwerk van Dr C. P. Boedt treffen we een artikel van den heer A. Janse aan over „Dogmatiek als wetenschap en hare wijsgeerige motieven”. In dit zeer helder gestelde artikel geeft de heer Janse een waardevolle uiteenzetting van het goed recht en van de noodzaak eener scherpe onderscheiding tusschen Gods Woord, de belijdenis der kerk en de wetenschap der theologie.

Het Woord Gods der Heilige Schrift onderscheidt zich van de wetenschappelijke bezigheid der menschenkinderen, en van de resultaten van zulk een

bezigheid hierin, dat Gods Woord boven de eeuwen uitreikt en niet onderhevig is aan de vergankelijkheid, waaraan naar het woord van den Prediker immers alle menscheijke arbeid zich onderworpen ziet. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid. Boven de betrekkelijkheid der eeuwen staat ook de wijsheid der kinderen Gods in den Heere, een wijsheid, welke hun deel wordt door de toeëigening van het eeuwige onvergankelijke Woord der Heilige Schrift. Wij doen er goed aan, wanneer wij dezen onmetelijken afstand tusschen de Heilige Schrift en de wetenschap steeds in het oog houden. De wetenschap. Ook de theologische wetenschap. Ook de Gereformeerde theologie. Hoe groot is immers het gevaar, dat wij dit vergankelijke werk van menschenkinderen gaan stellen boven het Woord van God. Meer dan eens is de christelijke kerk reeds in dit euvel vervallen. De schrijver verwijst b.v. naar de dagen der Hervorming, toen de „rechtvaardigen, die alleen voor het Woord bogen, werden aangeklaagd als ketteren, die „afwijkende meeningen” „voorstonden”.

In dit licht krijgt de dogmatiek wel een zeer bescheiden plaats. Deze wetenschappelijk theologische arbeid mag enerzijds niet vernacht, wijl zij behoort tot de taak, welke God aan den mensch heeft opgelegd. Verachting dezer werkzaamheid houdt mede in een vernachten van een roeping en gave Gods. Maar aan den anderen kant hoede de christen zich er voor, dat hij toch niet de godgeleerdheid late heerschen over het heilige en eenige Woord van God. Dan wel over de kerk.

Want ook de christelijke kerk-als-instituut heeft haar eigen roeping en taak. Zij late zich ook nimmer door „de wetenschap” knechten. Tot die taak der christelijke kerk behoort wel in de voornaamste plaats, dat zij de ware christelijke gemeenschap in het leven onderhoude, n.l. de eenigheid des geloofs in de gemeenschap der belijdenis. De schrijver deede een gelukkige greep, toen hij over deze gemeenschap der christelijke kerk zijn licht ontstak in de brieven van den apostel Johannes. Hij toont m.i. op overtuigende wijze aan, dat de belijdenis en de belijdenisschriften der christelijke kerk niet mogen behandeld worden als wetenschappelijk-theologische geschriften, wijl zij ook niet dit karakter dragen. In onderscheiding van de godgeleerdheid heeft de kerkelijke belijdenis een duurzaam karakter, omdat zij profetisch is. Het dogma der kerk is heel iets anders dan de dogmatiek, de wetenschap, welke het dogma onderzoekt. Want deze wetenschap is vergankelijk, product van den tijd, waarin zij beoefend wordt, maar het dogma is het bezit en het leven der kerk-van alle-euwen: een getuigenisgeven aan de waarheid.

Onvervangbaar is daarom de kerkelijke belijdenis door de theologie als wetenschap. Wel is dit meer dan eens geprobeerd. Doch waar dit gebeurde, daar kwam „de hoogmoed der wetenschap alles bederven”. „Dan werd de Schriftgeleerde, de onderzoeker dezer eeuw, de wijsgeer, te schande. En dan heeft God dikwijls het zwakke en vernachte uitverkoren om het eeuwige Licht van Zijn Woord weer op den kandelaar te brengen. Luther was geen man van betekenissen in de geleerde wereld van zijn tijd. En Calvin was rechtsgeleerde, niet eens theoloog, toen hij optrad. De Coek was geen professor in de theologie aan de hogeschool te Groningen, maar een jonge dorpsdominee, die de eer had, dat zijn voorganger „prof” was geworden. En Kuyper werd in zijn eerste optreden door de mannen der theologische wetenschap gesmaad als iemand, die den gang der voort-schrijdende wetenschap niet volgde”. Van belang is dan ook, wat de schrijver zegt over het profetisch belijden en het wetenschappelijk behandelen. Hij waarschuwt, dat men toch niet het meerdere (het profetisch belijden der kerk) trachte te handhaven met het mindere (de wetenschap). Want onherroepelijk schuift men dan de wetenschappelijke gangbare meening van een bepaalden tijd onder de belijdenis der eeuwen.

Ik ben van overtuiging, dat wij goed doen, met naar Janse te luisteren, als hij er voor opkomt, dat men toch de belijdenis der kerk uitlegge naar de Schriften. Hij bedoelt hiermede af te wijken een uitlegging der belijdenisschriften naar het wetenschappelijk dogmatisch inzicht van haar opstellers. Want, indien wij het laatste zouden doen, dan zouden wij de belijdenis der kerk onderdompelen in de vergankelijkheid der eeuw, in welke zij werd opgesteld, en dan zou de kerk zichzelf met handen en voeten binden aan de wetenschappelijke opvattingen van de opstellers der belijdenis. Heel sterk staat Janse, wanneer hij uit de historie aantoon, dat het juist Calvin was, die zich in zijn dagen verzet tegen een dergelijke aanvaarding der belijdenisschriften, zooals Caroli, van wien later bleek, dat hij een overtuigd anti-calvinist was, van hem wilde afdwingen. Niet de wetenschap behoort „achter” de belijdenis te staan, doch de geloofsgemeenschap der kerk staat achter haar.

Hoe ik zelf over de zaak denk, heb ik al aangegeven. Ik laat het dan bij dit, ter volledige informatie gegeven, citaat.

R. S.

Bandjes Catechismusbijlage.

Door de groote aanvraag naar de bandjes konden we, mede met het oog op de nog te volgen deeltjes, het binnen niet uit voorraad betrekken. We hebben dit dus aan de fabriek moeten laten aanmaken, waarmede eenige tijd gemoeid was. Inmiddels is het thans in ons bezit en hopen we spoedig de bandjes te kunnen verzenden.

Mogen we tevens vriendelijk verzoeken, de verschuldigde 50 cents per giro in te zenden, ter voorkoming van de administratie- en incassokosten, onder vermelding of het handje al of niet besteld was? Bij voorbaat onzen dank.

Losse bijlagen ter eventuele completeering, zijn nog voor abonné's verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, voor 5 cents per stuk bij vooruitbetaling.

DE UITGEVER.